

Yttrande 2025-06-07

KN2025/00609

Remiss av SOU 2025:21

Miljömålsberedningens förslag om en strategi för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn (LULUCF)

Klimat- och näringslivsdepartementet

kn.remissvar@regeringskansliet.sekn.nm@regeringskansliet.se**Övergripande kommentarer**

Fältbiologerna hyllar att Miljömålsberedningen gjort en gedigen analys över vetenskapliga läget, och är positiva till vissa av utredningens förslag. Däremot finner vi att det är oroväckande att utredningen inte presenterar en politik som möjliggör att Sverige kan nå internationella miljö- och klimatmål och lagstiftning om bevarande av biologisk mångfald. Bevarandet av och en förståelse för skogliga ekosystem är kritiska för att skydda hotade arter och motverka klimatförändringar. Svensk skogspolitik och klimatpolitik måste grundas i den bästa tillgängliga forskningen för att både uppnå mål om kolinlagring i markanvändningssektorn, samt bevara de många ekosystemtjänster som skogliga ekosystem erbjuder.

Särskilda synpunkter

Fältbiologerna är särskilt kritiska till utredningens förslag om att enbart skog med bestånd av träd över 180 år gamla ska anses vara skyddsvärda. Detta representerar en ytterst liten andel av den svenska skogen, och tar ingen hänsyn till processen av ekologisk succession eller till vikten av en blandning av ålder i träd i ett skogligt ekosystem. I ett stabilt ekosystem är snittåldern av träd högre, men det är orealistiskt att tänka att all skyddsvärd skog är gammelskog; Fältbiologerna vill bedyra att blandad ålder och naturlig succession i skogliga ekosystem (i både primär- och sekundärskog) är kritisk för att erbjuda habitat åt fauna, kryptogamer och åt andra växter, samt för andra ekosystemtjänster som ökad näringscirkulation och strukturell integritet i de överste jordskikten. I sin tur innebär också detta en ökad kapacitet för att atmosfärisk kol ska återintroduceras till den biologiska kolcykeln innan det lagras i jorden – en mycket långsammare process. Förslaget om att enbart skydda gammelskog med bestånd nästan två sekel gamla är i våra ögon ett löfte om att fortsätta avverka naturskog, någonting vi inte har råd med om vi vill nå internationella miljö- och klimatmål.

Fältbiologerna hänvisar till Naturskyddsföreningens remissvar, som förklarar,

“Betänkandets förslag ger en ökad nettolinlagring om 6,8 MtonCO₂e för 2030, *men risken är stor att detta är otillräckligt*, givet att nettosänkan fortsatt sjunka och den framtida utvecklingen är oviss. För perioden 2026-2030 kan det kumulativa underskottet bli så mycket som 100 Mton CO₂e.”

Att vi bedömer de förslag som Miljömålsberedningen presenterar som otillräcklig för att nå de löften och åtaganden som Sverige gjort inom internationella avtal och lagstiftningar, som Kunming-Montreal ramverket och EU:s förordning restaurering av natur, är också att erkänna att dessa internationella överenskommelser finns av en anledning. Vi behöver vara så ambitiösa i våra satsningar för bevarande av biologisk mångfald, restaurering av natur, och mer hållbara areella näringar för att mål om kolinlagring och att vända klimatförändringarna. Miljömålsberedningens förslag tar inte tillräcklig hänsyn till den biologiska mångfaldens roll i att skogliga ekosystem ska agera som kolsänkor, eller kontinuitet och blandåldriga skogars roll i att stärka den biologiska kolcykeln. Fältbiologerna uppmanar Miljömålsberedning att utveckla etappmål för att mota förlusten av biologisk mångfald i skogliga ekosystem som kompletterar åtaganden som Sverige gör under implementeringen av naturrestaureringsförordningen.

Strategin saknar även etappmål för att fasa ut subventioner till miljöfarliga brukningsmetoder av skog och jord. Istället föreslår den statligt finansiellt stöd till gödsling i skogen för att gynna dess tillväxt. Fältbiologerna anser detta att vara ett mycket farligt förslag för både terrestra och akvatiska miljöer. Hårt brukad skog eller jordbruksmark saknar den kapacitet som finns i terrestra miljöer med högre biologisk mångfald att lagra näringsämnen i jorden. Med tunnare och magrare matjord, som vi ser allt oftare i de skogar vars tillväxt bedöms vara problematisk, ökar takten som näringsämnena från gödslingen rinner ut i vattendrag, där de bidrar till ökad övergödning. I sin tur sänker övergödningen kapaciteten av makroalger och akvatiska växter att bidra till akvatisk fotosyntes och vidare kolinlagring i akvatisk sediment. Mot bakgrund av detta är vi mycket positiva till att Miljömålsberedningen diskuterar möjligheter till askåterföring till skog för att öka tillväxt, som beräknas skulle ha högre effekt än gödsling samt bidra till att minska försurning, som är vanligt särskilt i talldominerade skogar eller plantager. Ändå vill Fältbiologerna understryka att minskad tillväxt i skogen i sig är inte det största hotet mot skogens kapacitet att lagra kol. Snarare är det intensiva brukningsmetoder som kalhygge som eliminerar de möjligheterna som en skog eller trädplantage har att låta atmosfäriskt kol stanna i det biologiska kolcykeln; att uppmuntra till ökade satsningar på skydd av skog samt på mer skonsamma brukningsmetoder som hyggesfritt skogsbruk är centrala till att öka kolinlagringen i skogliga ekosystem.

Fältbiologerna är positiva till Miljömålsberedningens förslag om återvätning av organogena jordar, och – som en förening som arbetar aktivt med restaurering av akvatiska och våtmarksmiljöer – ser särskilt positivt på förslaget att restaureringsåtgärder ska kräva anmälningsplikt istället för tillståndsplikt. För att stärka och bäst ta tillvara på den kapacitet för kolinlagring som finns i torv- och våtmark, samt grunda akvatiska

ekosystem, bör även skydd av strandzonen och kustnära ekosystem främjas. Svenska regeringens val att upphäva strandskyddet och göra exploatering längs strandkanten enklare slår hårt mot de förutsättningar som finns för akvatisk vegetation att bidra till en biologisk kolcykel och ökad kolinlagring. Vegetation i saltvatten binder kol i mycket högre takt än terrestra växter och är en särskild viktig aspekt av de svenska förutsättningar att nå övergripande klimatmål – särskilt om kolinlagring i markanvändningssektorn enbart ska ske i skyddad gammelskog, plantage av contorta och med BECCS. För att återvätning och restaureringssinsatser ska ge god effekt i våtmark och torvmark, och för att buktas med metanutsläpp från dessa ekosystem, är det kritiskt att bevara och skydda kustekosystem och bestånd av marin och kustvegetation.

Miljömålsberedningen missar chansen att genomföra den genomgripande förändring av lantbruket som krävs. De åtgärder som föreslås är otillräckliga för att uppnå målen om levande jordbrukslandskap. Vi välkomnar satsningen på naturbete som är en ytterst viktig fråga men anser inte att beredningen lyfter vikten av konnektivitet av landskap tillräckligt. Beredningen missar även de viktiga frågorna att driva inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken. Här vill vi särskilt lyfta fram skördbortfallsförsäkringar riktade till de lantbrukare som ställer om till regenerativa lantbruksmetoder för att utöka kolinlagringen i jordbruksmarken, denna bör anpassas för att förbättra förutsättningarna för nya lantbruk att starta och förbättra lönsamheten för mindre gårdar. Vidare bör ytterligare medel för växtförädling mot grödor anpassade för ett jordbruk med avsevärt mindre jordbearbetning stärkas.

En ökad samsyn och samråd mellan areella näringar och beslutsfattande organ lyfts flera gånger genom förslaget som centrala för att skapa en hållbar strategi för LULUCF-förordningens krav – och det stämmer. Fältbiologerna är särskilt positiva till förslag om åtgärdssamordnare för biologisk mångfald, något som även kommer att gynna Sveriges arbete med naturrestaureringsförordningen. Men det räcker inte med satsningar på rådgivning om den biologiska mångfalden: att skydda och återskapa den måste genomsyra alla klimatsatsningar som görs om dessa satsningar faktiskt på sikt kommer att ge effekt. Fältbiologerna är oroade att denna strategi – vars etappmål inte tar hänsyn till internationella överenskommelser om biologisk mångfald, vars strategi för skydd av skog enbart innefattar skog med 180-år-gamla bestånd, och som föreslår gödsling av skog – inte alls är tillräcklig för att nå LULUCF-förordningens mål. Ett hållbart och kostnadseffektivt klimatarbete måste grundas i att areella näringar ges möjligheter, incitament och riktlinjer för att låta ekosystemen de arbetar i vara i balans.

Yttrandet har förberetts av Tobias Larsson och ordförande Regan McEnroe.

regan.mcenroe@faltbiologerna.se